

Szász Jenő
a Nemzetstratégiai Kutatóintézet Elnökének
köszöntő beszéde

Tisztelt Művész úr, tisztelt Védnök urak, tisztelt Kurátor úr!
Kedves művészetszerető Vendégeink, Hölgyeim és Uraim!

Mindenekelőtt kérem, engedjék meg, hogy kimentsem Orosz Ildikó elnök asszonyt, mai kiállítás-megnyitónk fővédnökét, aki ma reggel értesített arról, hogy a majdan szele most érte el Beregszászt, ahol különféle hatalmi intézkedések foganatosítását helyezték kilátásba. Elnök asszony, mint igazi küldetéseljesítő intézményvezető nem hagyhatja el posztját és az országot. E helyről kívánunk Elnök asszonynak és a kárpátaljai magyarságnak minden jót, kitartást és egy szebb jövőt! Mi is velük és kedves Erfán Ferenc, Önökkel vagyunk!

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet nevében nagy szeretettel köszöntöm valamennyiüket a Kárpát-haza Galéria harmadik kiállításának megnyitóján. Kuti Dénes erdélyi festő-, illetve Nagy János felvidéki szobrászművész alkotásai után most visszatértünk az ecset világához, ezúttal kiváló festőművészünk, a kárpátaljai Erfán Ferenc művészetéből próbálunk Önöknek egy kis ízelítőt nyújtani, hiszen a kiállító tér létrehozásával a Kárpát-medencei kiemelkedő kortárs magyar képzőművészeti értékek bemutatását tűztük ki célként. Az egyes nemzetrészek sajátos gazdagságát bemutató tárlatokkal szeretnénk lehetővé tenni, hogy mindannyian részesüljünk az egységes magyar kultúrából, és betekintést nyerjünk a külföldi magyarság kortárs művészetébe.

Ahogy mondani szokás: a harmadik az Isten igaza! Annál is inkább, mivel a legkisebb és talán a legsanyarúbb sorsú külföldi közösségünkől érkezett a kiállító művész, és a közreműködők is. Ugyanakkor, a kiállított képeket elnézve, Erfán Ferenc művészete nem más, mint szűkebb értelemben Kárpátalja, tágabb értelemben a Kárpát-haza - azaz a mi Paradicsomkertünk - megragadása és lefestése. Azt szokták mondani, hogy a művészet tulajdonképpen a paradicsomkerti titkot próbálja megfejteni, a nagy művészek ecsetjét pedig maga a Teremtő fogja. Titoknyitogatók vagyunk azonban mindnyájan. Titoknak születünk és titok földi életünk elmúlásának mikéntje is. S a köztes idő – az életünk – e titok megfejtésének az ideje. Tehát a mi feladatunk, hogy megfejtsük jöveteleink célját é szálta értelmet adjunk neki. „Benned a Cél, és nálad a Kulcs” - írta Babits. De mások – így az érzékeny művészek – hozzásegíthetnek a Kulcs és a Cél felismeréséhez. S ez az a belső titok, amelynek megfejtése elvezet a boldogsághoz, ezért a művészet megértése végeredményben nem csupán boldogságkeresés, hanem a boldogsággal való találkozás élménye! Erfán Ferenc szerint az ember és minden, amit őszintén és tisztán létrehoz, a teremtés óta a természethez van kötve. Ezért minden emberben látható és ábrázolható az érintetlenség, a tisztaság, a „végignemmondás” – azaz a titok - misztériuma.

„Az érintetlen, a meghamisíthatatlan, természetes valóságot keresem, és igyekszem megtalálni, ábrázolni” – vallja Erfán Ferenc. „Az embert lenyűgözi a természetnek a mérhetetlen mélysége és tisztasága, visszafogottsága. A festészetemben gyakran ábrázolok szakrális, történelmi épületet, népviseletet, érintetlen természetet impresszionista és posztimpresszionista stílusban. Ez a stílus egy kicsit a történelmi romokra emlékeztet, amely többet ad a képzeletnek, mintha befejezett vagy ép építmény lenne a képen. Általában az optimista és életre vágyó színvilágot, témát választom, ami realiztikus felfogásban érvényesül. A vásznon is igyekszek megmaradni az első ecsetvonásoknál, az első színhatásoknál, ami ugyancsak a természetes folyamatnak egy erőteljes kifejezője. Egy még ki nem fejlett növényben sokkal több erő rejlik, mint egy teljesen virágzóban.” A Kon-Tiki expedíció etnográfusa, ökológusa és felfedezője, Bengt Danielsson a következőket mondta: „Ne próbáld soha indokolatlanul tökéletesíteni a művedet! Az első benyomás kényes

és az eredmény elmarad, ha megpróbálsz makacsul javítani a részleteket. Ezen a módon élettelen kővé hűtöd le a forró vérvörös lávát. Dobd el minden skrupulus nélkül az ilyen követ, még ha rubinnak látszik is!”

Kísértetiesen összecseng mindez Erfán Ferenc látásmódjával!

Kárpátalja művészete – a történelem során bekövetkezett területi hovatartozással együtt - mindig is a magyar művészet szerves része volt. Erre számos példa és név utal, elég, ha itt és most stílusosan csak Munkácsy Mihály nevét említjük. A XIX-XX. században a magyar képzőművészet teljesen önálló arculatot kapott, méltó helyet követelve magának az egyetemes művészet történetében. Trianon és a vasfüggöny szétzilálta, szétszórta, de ugyanakkor konzerválta is a művészetet úgy az anyaországban, mint a külhonban is. Természetesen nem véletlen, hogy mai kiállításunk fővédnöke, Orosz Ildikó asszony – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke -, illetve megnyitója, Vári Fábián László - József Attila díjas költőnk – is kárpátaljaiak. Egy Hermann Hesse idézettel köszönöm nekik szerepvállalásukat az otthoni bizonytalanság és – bizony – fegyverropogás ellenére is vagy éppen mellett: „A művészet finom és érzékeny hártya közöttünk és a világ szíve között, és persze jobb, ha az embert vékony hártya borítja, nem pedig páncél.”

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ma, február 25.-én üljük a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapját; Kovács Béla, a Független Kisgazdapárt főtitkárának 1947-es Szovjetunióba történt elhurcolása emlékére. Mi, külhoni magyarok és anyaországiak, persze másként és másként, de egyaránt szenvedtünk a kommunizmustól. A tisztességes döntetlenre feljogosító egyedüli esélyünk csak a humor volt. Ismerik azt a székely adomát, amelyben a székely bácsi arra kéri a Jóistent, hogy némítaná el rendkívül sokat karattyoló feleségét? A Jóisten pedig - érthető módon, hiszen annyi meg annyi tennivalója van – csak annyit jegyez meg, hogy valamit tennie kell e téren. Ezért nem elnémítja az asszonyt, hanem megsüketíti. A székely pedig nem tehet egyebet, mint tovább panaszkodni: Hát mit tettél, drága Jóistenem? Hiszen most is ugyanannyit beszél, mint azelőtt, csak most sokkal hangosabban.

Hát valahogy mi is így jártunk, tisztelt Hölgyeim és Uraim! A kommunizmus sötét bugyraiból imádkoztunk a Jóistenhez, hogy segítsen rajtunk. Segítsen rajtunk, mert különben végünk. Az Úr ránk is hozta a szabadságot és mi ma ettől a szabadságtól szenvedünk, mert külhoni közösségeink drasztikusan megfogyatkoztak. Rajtunk múlt, nem az Úron. Talán mert könnyen feladjuk a küzdelmet, és mert az anyaországból sem jött mindig az a biztatás, mint a mai nemzeti kormány idején. Magyarországon is dült a gulyás-kommunizmus, a szabadság pedig itt sem döntötte le egyértelműen a külhoni és anyaországi magyarok közé épített falakat. A kádári reflexek még mindig élnek.

A rendszerváltás azt az illúziót ébresztgette, hogy a kommunisták szervezeteinek, intézményeinek, erő- és ideológiai központjainak felszámolása a kommunizmus gyors kimúlását vonja maga után, de hamar bebizonyosodott, ez csak önáltatás volt. Néhány csoportot valóban megszüntettek, ám azok tagjainak kapcsolati tőkéje továbbra is konvertálható maradt. Mások némi felszínes kozmetikázás után mint meggyőződéses demokraták büszkélkedtek, de valójában azokat a szervezeteket, amelyeknek a felszámolás lett volna a feladatuk, megszállták a felszámolandók, jelentős részben ők döntve el, mit és mennyit mentenek át a kommunizmusból a polgári demokráciába. És ez a tétje az április hatodikai választásoknak is: meg tudunk-e szabadulni a régi beidegződésektől? Magyar nemzetben, tizenötmilliós magyarságban tudunk-e álmodni, és feladjuk-e a káros, kilencvenháromezer négyzetkilométerben való kirekesztő gondolkodást?

A nemzet jövőjének szavazunk-e bizalmat, vagy hagyjuk, hogy Magyarországot betérítse a régi, megalkuvó reflexek pora.

A művészet azonban lemossa a lélekről a mindennapok porát. "Éppen úgy lábalhatunk ki a válságból, ha megmutatjuk, hogy az emberi élet még válság idején is több a megélhetésért folytatott pusztá küzdelemnél. Ezért ma is, holnap is szükségünk van a művészet jótéteményeire, szükségünk van a kiváló művészeinkre, és szükségünk van a magyar önkifejezés minden formájára" – mondta az intézetünk lapítója, Orbán Viktor miniszterelnök úr. És én ezekkel a szavakkal ajánlom figyelmükbe Erfán Ferenc festőművész képeit. Fogadják és nézzék őket szeretettel, közben hagyják, hogy az alkotások hatással legyenek Önökre, és segítsenek megtisztulni az életünk során lelkünkre rakodott porrétegtől.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Szász Jenő
Elnök
Nemzetstratégiai Kutatóintézet

*Elhangzott 2014. február 25-én, Erfán Ferenc kárpátaljai festőművész,
a Magyar Művészeti Akadémia tagja kiállításának megnyitó rendezvényén,
a Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kárpát-bazsa Galériájában.*